

יום העצמאות

השנה מציינים את החגים הלאומיים אחרת

לחזור אל מגילת העצמות, גם בימי המלחמה

אילה דקל

אחת השאלות הראשונות שעלו לראשי אחרי שפרצה המלחמה היא – למה אני פה? מצד אחד היתה לי תשובה, אני פה כי סבא וסבתא שלי הגיעו לכאן, אני פה כי אני אוהבת את השפה העברית, אוהבת ללמוד בה לדבר בה, לצעוק בה על הילדים. אני פה כי הנופים בארץ הזאת הם נופי ילדותי. אני פה כי בן הזוג שלי נמצא בשירות מילואים פעיל מאד והמדים כבר הפכו להיות בגדי יום יום. יש לי הרבה תשובות. ובכל זאת, השאלה קיננה בי והספק קינן בתוכה. אולי, אולי, עדיף לי דווקא להתרחק. לברוח מהמזרח תיכון הבלתי אפשרי. מהמלחמה הלא נגמרת. מהפחד והכאב.

המשכתי לחיות, לשרוד יום ביומו, לרוץ באזעקות אל המרחב המוגן, לנסות לשמור על הילדים כמה שאפשר מכל הזוועות, לשלוח לבן הזוג שלי חבילות אל עומק עזה. למצוא את הדרך להלך בין הטיפות.

עם הספקות המקננים האלה חזרתי אל מגילת העצמות. קראתי בה כדי לבקש תשובות והפסקה שצדה את עיני היא דווקא הפסקה השלישית.

”מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהיאחז במולדתם העתיקה”. בארץ הזו צריך להיאחז, מספרת לי המגילה. בכל דור יהודים עבדו קשה כדי להיאחז בה. זו לא ארץ שמתמסרת בקלות, אבל ההיאחזות היא זו שגרמה לה להישאר מולדת שלנו אחרי כל השנים שחלפו, למרות כל התנודות של העם היהודי.

אני מוצאת את עצמי נאחזת לא מעט בתקופה הזו, מחפשת עוגנים. תרה אחרי נקודות אחיזה חדשות. והמגילה מזכירה לי שהמסורת וההיסטוריה עוזרות לי למצוא אחיזה. מסורת זו מילה שיכולה להשתמע כמסירה מדור לדור. אבל היא גם מזכירה מוסרות, קשר בלתי ניתן להתרה, שלעיתים יש תחושה שגם כובל אותנו, מוסרות הן מה שאני מרגישה השנה אל הארץ הזו. אני קשורה קשר בל ינתק לאנשים, לנופים, לדגל, לשפה, לכל דבר שמתרשש כאן. וגם אם לפעמים אני רוצה לברוח, בעצם – רק לכאן אני גם שייכת באמת.

העיניים שלי ממשיכות לקרוא את הפסקה וננעצות במילים – הפריחו נשמות. נשמות רבות שפרחו השנה חולפות בראשי. לוחמות ולוחמים, ילדים ומבוגרים, אנשים ונשים שרק רצו לחיות בשלום בארץ הזו ואיבדו את חייהם במלחמה הקשה הזו. הפריחו נשמות.

המילים מחזירות אותי אל התנ”ך, נשמה, זו גם נשמה של אדם אבל זו גם מילה נרדפת למילה שממה. להפריח נשמות, כלומר, להפריח שממות. “וְהוֹשַׁבְתִּי אֶת הָעָרִים וְנִבְנוּ הַחֲרָבוֹת. וְהָאָרֶץ הַנְּשָׁמָה תַעֲבֹד, תַּחַת אֲשֶׁר הָיְתָה שְׁמָמָה לְעֵינַי כָּל עוֹבֵר” – יחזקאל ל”ו.

אפילו לארץ יש נשמה. ויש תקופות בהם הארץ נראת חרבה, הגוף נחבל, הגוף נשבר אבל הנשמה נשארה כאן. והנביא יחזקאל מבטיח, הארץ עוד תפרח. הארץ תבנה מחדש

כותבי המגילה ניסחו את המילים המדויקות האלה בתוך מלחמה איומה, גולדה מאיר מתארת ביומנה שאחרי ההכרזה על הקמת המדינה מיד החביאו את המגילה בכספת במרתף של בנק אנגלו פלשתינה, הם לא ידעו אם המדינה תאריך ימים, הם לא ידעו אם הם יאריכו ימים אבל הם רצו שלפחות המגילה תישמר ותגיע אל הדורות הבאים.

מתוך הרגעים המטלטלים בימי הקמת המדינה הם שולחים מסר גם אלינו היום ומזכירים לי, יש לנו אחיזה בארץ הזו. ועם כל הקושי, וכל האתגרים שעוד נכוונו לנו, אנחנו נצליח להפריח את הארץ הזו. אנחנו מחוברים אליה בנימי נשמתנו. וכמו שאז הם התגברו על כל המכשולים ונאחזו בה. כך גם היום, ניאחז אחד בשני ואחת בשניה. ויחד, נמצא את התשובות לכל ספק ולכל שאלה.

הוראות מנחה:

יום העצמאות השנה הוא יום מורכב ומלווה ברגשות סותרים של הודיה, כאב ואף כעס. ביום העצמאות נרצה לחזור אל מגילת העצמאות ולתת תוקף ומשמעות להיותנו כאן בארץ. להזכיר את החזון הגדול ולהירתם יחד למימוש.

כדי לחזור יחד אל מגילת העצמאות יצרנו עבורכם דף של תלמוד ישראלי. במרכז נמצאת הפסקה השלישית של מגילת העצמאות וסביבה טקסטים המתכתבים עם הפסקה שיכולים להעניק פרשנויות שונות למילותיה.

המנחה יקרא את הפסקה ואז נשאל יחד -

מה נוגע בנו בפסקה הזו? מה כותבי המגילה מנסים לומר לדעתנו? כיצד המילים שלהם מתכתבות עם המציאות שלנו היום? איזו מילה או משפט אתם רוצים לקחת אתכם מתוך הפסקה.

לאחר מכן נוכל לבחור באחד או יותר מהטקסטים הנלווים ודרכם להמשיך את העיסוק במילה.

החוויה האנושית רוויה במערכות יחסים זוגיות שבבסיסן רגשות סותרים. תחושות של משיכה לצד תחושות של דחייה. כך בדיוק מתנהלת גם מערכת היחסים הציונית עם העבר היהודי... האתגר הגדול של ההגות הציונית המודרנית היא לרפא את מערכת היחסים עם העבר ולעצב יהדות היורשת את חכמת הדורות אך איננה משועבדת לה

(מיכה גודמן - לרפא את מערכת היחסים עם העבר)

”וְהוֹשַׁבְתִּי אֶת הָעָרִים וְנִבְנוּ
 הַחֲרֻבוֹת. וְהָאָרֶץ הִנְשֻׁמָּה תִעֲבֹד,
 תַּחַת אֲשֶׁר הָיְתָה שְׂמֵמָה לְעֵינֵי
 כָּל עוֹבֵר. וְאָמְרוּ הָאָרֶץ הַלְזוּ
 הִנְשֻׁמָּה הָיְתָה כְּגֵן עֵדֶן, וְהָעָרִים
 הַחֲרֻבוֹת וְהַנְּשֻׁמוֹת וְהַנְּהַרְסוֹת
 בְּצוּרוֹת יָשְׁבוּ.”
 (יחזקאל ל"ו ל"ג)

”מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהאחו במולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגנים הפריחו נשמות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים, והקימו ישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקדמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית.”

מגילת העצמאות - הפסקה השלישית

סבתא הבינה ודיברה תימנית
 אמא מבינה אבל לא מדברת
 אני לא מבינה ולא מדברת
 ואת כל מה שלא הבנתי
 ואת כל מה שלא דיברתי
 אני כותבת

(עדי קיסר, מתוך - קיצור תולדות האהבה)

מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וספר תורה מונח לו בחיקו הביאוהו וכרכוהו בספר תורה והקיפוהו בחבילי זמורות והציתו בהן את האור והביאו ספוגין של צמר ושראום במים והניחום על לבו כדי שלא תצא נשמתו מהרה אמרה לו בתו אבא אראך בכך אמר לה אילמלי אני נשרפתי לבדי היה הדבר קשה לי עבשיו שאני נשרף וספר תורה עמי מי שמבקש עלבונה של ספר תורה הוא יבקש עלבוני אמרו לו תלמידיו רבי מה אתה רואה אמר להן גליון נשרפין ואותיות פורחות.

(מסכת עבודה זרה דף יח עמוד א)

תפילה / איריס אליה כהן
 שְׁמִי־שֶׁהוּ יִגִּיד דְּבַר מָה
 קְלוֹשׁ שְׁמִי־שֶׁהוּ יִלְאַט, יִלְחַשׁ
 או יִהְסֶה
 שְׁמִי־שֶׁהוּ יִפְתַּח חֲלוֹן
 אֲשֶׁנֵּב או צֶהַר
 צַר, שְׁמִי־שֶׁהוּ יִרְפֶּה, יִתִּיר
 שְׁמִי־שֶׁהוּ יִקְשֶׁר
 אֶת הַקְּצוּוֹת, בְּרוּךְ
 או לֹא,
 שְׁמִי־שֶׁהוּ יִכְרֶךְ, יִצְנֹף
 או יִחַבֵּק אֵלָיו
 שְׁמִי־שֶׁהוּ יִנִּיחַ יַשׁ בְּתוֹךְ
 הָאֵין שְׁמִי־שֶׁהוּ יִחְזִיר
 יִשִּׁיב כָּל מַה שֶׁלֹּא שָׁלוּ
 שְׁמִי־שֶׁהוּ יִקְשִׁיב לְטַל
 לַמַּיִם צְלִיל שְׁמַיִם
 שְׁמִי־שֶׁהוּ יִפְקַח עֵינַיִם
 וַיִּרְאֶה, שְׁמִי־שֶׁהוּ
 יִבְיֵט אַחֲרָהּ עַד
 שְׁמִי־שֶׁהוּ יִרְגִיעַ
 אֶת הַזְּמַן הַזֶּה.

היום הארוך בשנה / יונית נעמן
 שְׁעֵטְנוּ לְעֵבֶר הַיָּמִים הַקְּצָרִים
 אֲבָל מִנֵּין הָאֲסוּנוֹת וְהַקְּפָם
 נִדְמָה שְׁלֹא עֲצָמְנוּ עֵין בְּכָר חֹדֶשׁ
 נִדְמָה שְׁנִקְפְּנוּ רַק יוֹם בְּהַלּוֹת אֶחָד
 בְּבִקֵּר מִיָּמֵי הַקְּרִבוֹת
 בְּשִׁעְמֵדָתִי בַתּוֹר לְחֻלָּה הַקְּלוּעָה
 רְאִיתִי אֶת אֲמִנּוֹן שְׁמַצָּא תְרוֹפָה
 לְאֵם כָּל הַמַּחְלוֹת
 נִזְפַּרְתִּי בִיהוּדָה עֲמִיחִי עִם "בַּיּוֹם
 שָׁבוּ נוֹלְדָה בְּתִי לֹא מֵת
 אִף אִישׁ בְּבֵית-הַחֹלִיִּים"
 וְדַמְיַנְתִּי בַּפֶּעַם הָאֶלֶף אֶת
 אִישׁ הַחֲלוּמוֹת נוֹסֵעַ עִם
 אִישׁ הַמְדַּעִים הַמְדַּיְקִים
 אֶל גְּבַעוֹת שַׁעַר הַגֵּיאַ
 וְאֶת צְבִי מְקוֹנֵן עַל הָאֲרֶץ הַחֲשׂוּףָה
 וְאֶת עֲמִיחִי אוֹמֵר לוֹ שְׁעֵשָׂה שִׁיר
 וְאֶת צְבִי מְשִׁיב לוֹ שְׁעֵשָׂה יִלְדָה מְדַיְקַת
 "עִם כָּל הַמַּתְקַנִּים הַמְדַּיְקִים לְחִייה"
 וּבְשֶׁהִבְחַנְתִּי בּוֹ בַתּוֹר לְחֻלָּה הַקְּלוּעָה
 וְחֲשַׁבְתִּי עַל הַמַּתִּים וְעַל הַנוֹטִים לְמוֹת
 וְעַל הָאֲרֶץ שְׁמַצְמִיחָה אֲצִטְרַבְּלִים כְּמַפְתַּח
 קְדִיחַת
 וְעַל רְבוּאוֹת הַמַּתְקַנִּים הַבְּלִתִּי מְדַיְקִים
 רוּחַ לִי מְעַט שֵׁשׁ מִי שִׁידַע לְתַקֵּן
 כָּל עוֹד יֵשׁ גְּבַעוֹת
 כָּל עוֹד שְׁתִּי וְעָרֵב

וְכוֹל אָדָם הוּא סֶכֶר בֵּין עֶבֶר לְעֵתִיד
 כְּשֶׁהוּא מֵת נִשְׁבֵּר הַסֶּכֶר וְהָעֶבֶר מִתְפָּרֵץ לְתוֹךְ הָעֵתִיד
 וְאֵין מוֹקֵדִים וְאֵין מְאוּיָקָר, וְהַזְּמַן הוּא זְמַן אֶחָד
 כְּמוֹ אֵלוֹהֵינוּ זְמַנְנוּ אֶחָד
 וְזָכַר הַסֶּכֶר לְבִרְכָה..
 כְּשֶׁאָדָם מֵת, אוֹמְרִים עָלָיו, נֶאֱסַף אֶל אַבּוֹתָיו.
 כּוֹל זְמַן שֶׁהוּא חַי, אַבּוֹתָיו נֶאֱסָפִים בּוֹ
 כּוֹל תָּא וְתָא בְּגוּפוֹ וּבְנַפְשׁוֹ הוּא נִצְיָג
 שֶׁל אֶחָד מְרַבְּבוֹת אַבּוֹתָיו מִתְחִילַת כּוֹל הַדּוֹרוֹת
 (יהודה עמיחי)

בְּשָׂאֵנִי טוֹבַעַת,
אֵין לִי צֶרֶךְ שֶׁתִּתְאַרוּ לִי אֶת הַמַּיִם,
לֹא אֶת צִבְעֵם, לֹא אֶת עִמְקֵם,
הָרִי אֲנִי חֹשֶׁה אוֹתָם עַד צְוֹאֲרִי.
יֵשׁ לִי רַק בְּקֶשֶׁה,
אֵל תִּחְדְּלוּ לָרַגַע מִלְתָּאֵר לִי
אֵיךְ נִרְאִית
הַיְבֶּשֶׁה.
(טלי ורסאנו)

שבע שורות לזריחה / אמיר אור

וְאָף עַל פִּי בְּדַהֲסִיִּים, וְאָף עַל פִּי כֵן אֶהְבֶּה.
רְאֵה עוֹד נִרְאֵה אֶת שְׁעַר הַלֵּב
נִפְקָח אֶל עוֹלָם שֶׁל תְּקוּהָה.
בְּשִׁבְלִיו שׁוֹב נִפְסַע, עַל יְפִיּוֹ נִתְפַּלֵּא
וְרוּחֵנוּ צְלוּלָה וּשְׁלֹוּהָ:
רְאֵה עוֹד נִרְאֵה אֶת הַבְּקָר עוֹלָה,
אֶת זְרִיחַת הָאָדָם הַקְּרֵבָה.
(מתוך הספר 'כנפיים', הוצאת הקיבוץ המאוחד)

הייקו מלחמה / חיה לוי
הָאֲדָמָה זוֹכֶרֶת
כָּל מָה
שֶׁשָּׁמְנוּ בְּתוֹכָהּ

אותיות בורחות באוויר אביתר בנאי

”כי עוד אֶאֱמִין גַּם בְּאָדָם, גַּם בְּרוּחֹו, רוּחַ עֵז”
אֲנִי מֵאֱמִין / ש. טשרניחובסקי

חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא מבארי. משדרות. מאופקים. לזכור ולא לשכוח עד ליום אחרון. לא כדי להזין את הפחד: להפך, כדי לכונן את התקווה. עוד יישבו זקנים וזקנות במדשאות בארי, ורחובות העיר שדרות ימלאו ילדים וילדות משחקים. הבתים השרופים ייצבעו מחדש, הנירים ייחרשו והעגבניות ייקטפו. האיום הקיומי יוסר. זוהי לא נבואת נחמה, זוהי תוכנית עבודה.
(חן ארצי סרור)

כואטרי סלאם יוחן קוודה "מי מנא?"
יולי 2023, 4 דקות, 12 שניות

אם & מים חיים עומר מושקוביץ & יוחן קוודה
פברואר 2024, 5 דקות

באביב ענת מלמוד והפיל הכחול
(במקור מיכה שיטרית)

ציורים

מארק שאגאל, האיבר והיהודי המרחף
גוטמן, איברים, אדמה

צילום של חן אליה

